

Av Håvard Pedersen,
skog- og naturoppsynsleder, Bymiljøetaten

I RØVERNES BAKVENDTE FOTSPOR

Det er noe staselig over Røverkollen der den rager i været som et landemerke for store deler av Groruddalen, Nittedal og Romerike. Det høye teletårnet på toppen understreker kollen ytterligere som kongen av åsene i dette området. Men her kan du vandre i fred og ro både for røvere og for det meste annet som måtte virke forstyrrende på en deilig søndagstur. Ta med kikkert om du har, for det er de mange flotte utsiktspunktene som er Røverkollens varemerke. Dagens turforslag starter ved Romsås kirke, og følger små stier. Barnevogner må derfor bli igjen hjemme, men for barn i skolealder gir turen fine opplevelser.

Bak Romsås kirke ligger en romslig parkeringsplass, men jeg anbefaler like gjerne folk å reise kollektivt. Da er man heller ikke avhengig av å komme tilbake til utgangspunktet. Kollektivt tar man buss-rute 31 eller T-banelinje 5 til Grorud, og derifra bussrute 63 til holdeplassen Romsås kirke. Kirken ligger like ovenfor holdeplassen, men på motsatt side av veien. Vi passerer hovedinngangen og klokketårnet, og står straks ved en informasjonstavle ved skogsveien fra Romsås mot Steinbruvann.

Rett ved tavla følger vi den blåmerkede stien oppover i lia. Flere steder ser vi tydelige spor etter små steinbrudd. Den rosa bergarten her kalte steinhuggerne for grorudgranitt (skjønt det er en syenitt), og fra tidlig på 1800-tallet og utover til rundt midten av 1900-tallet, ble det meste av

byggningssteinen i Oslo hentet fra åsene her sør i Lillomarka. Er vi i Oslo sentrum, så ser vi igjen den rosa fargen på fortauskanten og i eldre bygninger omtrent overalt.

Etter drøyt 300 m får vi øye på en merkelig gresslette med en liten, men ganske ny hytte med torvtak på. Vi forlater den blåmerkede stien, og i stedet følger vi den vesle stien over sletta, vel intetanende om at vi trækker over tusenvis av liter med maridalsvann! Vi er nemlig på taket til et større magasin som forsyner Romsås med drikkevann. Vannet føres i tunnel fra Oset renseanlegg, under Trollvann og Årvollåsen.

Veien nedenfor fører opp til tårnet på toppen av Røverkollen, men denne veien bare krysser vi. Med ryggen mot porten inn i vannmagasinet, ser vi etter en bitte

liten smal sti som går inn i ungsbogen og rett opp den vesle skrenten langs veien. Stien flater seg straks ut og deler seg i flere far, men vi fortsetter innover omtrent vinkelrett fra veien, og peiler oss inn mot ei stor bjørk 100 m lenger bort. Bjørka danner "porten" til Romsås gruve, hvor det ble utvunnet jern på 1800-tallet. Dessverre er gruveåpningen sprengt igjen, og bare en liten kløft er tilbake.

Det mest spennende er steintippen utenfor gruveåpningen. Det første vi registrer er den mørke fargen, og at konsistensen på steinen er helt ulik den rosa grorudgranitten. Studerer vi steinene nærmere, finner vi et vel av ulike mineraler, bl.a. granater.

For flere hundre millioner år siden lå grorudgranitten som en flytende, glødende masse under andre bergarter, og i berøringspunktet bevirket dette en omdannelse av de faste bergartene (metamorfose). Resultatet ble dannelse av mineraler og metaller som i visse tilfeller kunne være drivverdige. Etter flere millioner av år med erosjon, har både grorudgranitten og de påvirkede (metamorfe) bergartene kommet fram i dagen.

Grorudgranitten strekker seg helt fram til gruveåpningen, og her kan vi studere et annet fenomen, nemlig stor forandring i vegetasjonen! Mens blåbærlyng og røsslyng har vært våre "følgesvenner" fram til nå, registrerer vi plutselig en langt mer frodig vegetasjon med mye gress. Bergrunnen her er kalkholdig og langt mer næringsrik. Skiftningene er så brå at man faktisk kan stå med hvert sitt bein i to fullstendig ulike vegetasjonstyper. Fuktighetsgraden i bakken er også svært

varierende her på Røverkollen, og kombinasjonen av alle disse tingene gjør Røverkollen til et yndet sted for botanikere.

Den spesielle botanikken har resultert i fredning av denne lia, og det er ikke lov til å fjerne eller ødelegge vegetasjonen på noe vis, med unntak av plukking av sopp og bær.

Stien videre kan først være litt vanskelig å se, men det er bare å begi seg oppover fra gruveområdet øvre spiss, og da kommer man straks inn på en tydelig sti som fører oss videre oppover mot toppen. Snart kan vi glede oss over flott utsikt utover øvre deler av Groruddalen.

Litt opp i lia møter vi igjen den blåmerkede stien, og følger denne oppover et lite stykke til vi ser at det tar av en sti mot venstre som fører straks ut til et utsiktspunkt. Her er en utmerket rasteplass, og vi kan bare sitte og se og se. Han overdrev nok en del guttungen som var med meg hit for noen år siden: "Å, jeg kan se helt til Tsjekkia!" Men vi ser helt ut til Oslofjorden med Oslo øst og nedre deler av Groruddalen i forgrunnen. De tre gule høyblokkene på Tonsenhagen stikker opp mellom grønne åser, og grønne åser ser vi flust av innover i Lillomarka. Lillomarkas største innsjø, Alunsjøen, samt Breisjøen ligger der som store blå perler, mens sportsstua på Lilloseter peiler vi inn i åsen mot nordvest.

Vel forsynte med både utsikt og mat, begir vi oss videre oppover den blåmerkede stien som nå har slakket ut. Terrenget her på den søndre av de to Røverkollens topper er åpent og gjestfritt. Her er ingen trengsel med folk, og vi forundres over at ikke flere bruker dette flotte turterrenget,

akkurat som da I. H. Borrebæk for over 100 år siden i boka "Paa uvante stier" beskrev en tur på Røverkollen slik:

Men Røverkollen er glemt; dens Saga er glemt – dens Sagn er glemt. Der er ingen Restauration deroppe, og saa er der jo ingen optraakket Sauesti did op. Kristiania-folket er som Sauen – der nogle gaar foran, der gaar de andre efter. Og naar nogle af Hovedstadens floshatklædte Sportsmænd engang har faaet udskreget Holmenkollen som det eneste salig-gjørende Sportsudflugtssted, maa naturligvis alle de andre gaa den engang optraakkede Sti. De har da Fornøjelse ved at kjende sig som hjemme – som paa Karl Johan – hvor de den hele Tid maa gaa med Hatten i Haand.

Ja – lad dem da gaa, og god Fornøjelse paa Turen! Der gives dem, som er glad, de kan være kvit dem et Øieblik – der gives dem, for hvem Naturen og dens ensomme Stunder og stille Minder er mere værd en tusind Restaurationer.

Det var nok ikke like stille her hele året, for i påsken gikk Røverkollen under betegnelsen "Fattiges Finse", og var en trøstens ås for dem som ikke hadde råd til å ta toget til fjells.

Men heldigvis er ikke Røverkollens saga og sagn helt forsvunnet slik Borrebæk fryktet, og på toppen finner vi de første rester av dette i form av flere steinrøyser av ulike fasonger. Opprinnelig har dette vært gravrøyser fra bronsealderen, men de har nok vært endevendt og omgjort flere ganger. Det kan virke temmelig absurd å gravlegge folk oppå en topp, og slitet med å få samlet alle steinene må ha vært formidabelt. Det var nok ikke

"hvermansen" forunt å bli gravlagt på denne måten, men rike landeiere som skulle kunne skue utover sine eierdommer også etter sin død.

Turen fortsetter nordover, og etter en kort nedstigning deler stien seg i to blåmerkede stier. Vi følger høyre løp oppover svabergene, og står snart front i front med en formidabel gravrøys. Det diskuteres også om Røverkollen var en vardeås, det vil si om den i tidligere tider inngikk i et varslingsystem hvor store bål ble tent på utvalgte topper for å varsle at en fiende var i anmarsj.

Like bak gravhaugen her på nordre topp, rager Røverkollens nyere historie høyt til vers. Telenors tårn er 113 m høyt, og er bygget på plassen hvor det tidligere sto et brannvakt- og utsiktstårn i tre. Dessverre er det ikke mulig å komme opp i selve tårnet, men en vindeltrapp opp til en utsiktplattform ved siden av, gir oss et lite tillegg til de 401 meterne vi befinner oss over havet, så vi kan glede oss over ny storstilt utsikt.

For slitne føtter kan veien være et greit alternativ tilbake, men for dere øvrige anbefaler jeg å følge denne bare de første 200 meterne, for så å svinge inn den blåmerkede stien til høyre. Gjør man turen her på ettersommeren, bugner det ofte av blåbær nedover lia vi nå passerer. Etter en halv km slutter det seg til en rødmerket sti som kommer opp fra venstre. Selv om rødmerkene betyr skiløype, er det greit å følge den sommerstid, og vi svinger ned denne. På et punkt går den over en liten myr, men vi finner sti utenom. Hele stekningen går vi gjennom et variert skogsterrang som skifter brått mellom lys

og åpen furuskog, og riktig trolske gran-
kledde kløfter. Pussig nok kalles denne
skiløypa “Kjøkkenveien”, og er aldri blitt
velsignet med maskinell preparering. I
Friluftsetaten betegner vi gjerne slike
“tråkk selv”-løyper for “puttisløyper”.

Mens vi går her, kan vi undres over navnet
Røverkollen. Det opprinnelige navnet var
Romskollen, men vi overlater til I. H.
Borrebæk og hans bok “Paa uvante stier”
fra 1903 å forklare bakgrunnen for denne
utryggheten som ligger i dagens navn:

*Saa var der imidlertid en Nat gjort stort
Indbrud paa Bredtvedt, hvor endel af
Røverne havde stængt Bonden inde i
Vaaningshuset og holdt Vagt for alle Døre
og Vinduer, medens den øvrige Bande
renskede Staburet. Til Røvernes Uheld var
der den Nat Sporsne. Dog – deres Færd
tabtes i den nærliggende opkjørte
Trondhjemsvei. Ingen kunde skønne,
hvorfra de var komne eller hvorhen de var
dragne – enten op eller ned Trondhjems-
veien. Men samme Morgen havde en
gammel Kone fra Gruesletten været oppe
ved Stemmerudvand for at hente Brænde,
og hun havde set et Spor som efter en
uhyre stor Mand, gaaende fra Røverkollen
og ned mod Bygden. Da hun nærmere
skulde bese Sporet, skjønte hun at det var
flere Mænd, som havde gaaet i hinandens
Spor, og da Sporene heller ikke var rigtig
naturlige, skjønte hun, at de havde havt
Støvlerne bag frem, og at altsaa Sporet
førte til Røverkollen. Nu blev denne
omringet og samtlige Røvere knebne, og
der fandt man Mesteparten af Byttet fra
Bredtvedt. Jeg hørte i min Ungdom ogsaa
flere andre Sagn om Røverkollen. Og
sikkert er det, at det i Begyndelsen af*

*forrige Aarhundrede var mindre trygt at
færdes over disse Aaser, og det berettes
udtrykkelig fra 1807, at ingen vovede at
reise over Gjelleraasen paa den anden Side
af Røverkollen, efter at det var blevet
mørkt om Aftenen.*

Det nevnte Stemmerudvann er en eldre
form av Steinbruvann, og ønsker man å
legge inn et svalende bad på turen, så er
det bare å velge en hvilken som helst av
småstiene som tar av nedover lia. Er man
billøs, så er det bare å følge veien herifra
og ned mot Grorud med buss eller T-bane
hjem.

Vi andre fortsetter å følge rødmerkene
helt til de munner ut i skogsveien fra
Romsås 200 m nedenfor informasjonstavla
hvor vi startet.

Hele turen er på ca. 4 km. God tur!

Turforslaget er tidligere trykket i Tonsenladet

